

Retribuční dekrety

Edvard Beneš

- retribuce = náprava, odčinění, odplata
- z lat. *re-tribuere* = oplatit
- součástí a funkcí každého trestu
- zejm. v případech, kdy je odplata vykonávána masově
- nejč. po skončení války
- požadavek potrestání Němců, Maďarů, domácích kolaborantů a protektorátního prezidenta E. Háchy + členů protektorátních vlád (Košický vládní program)
- stíhání zločinů nacistických okupantů, zrádců a kolaborantů z let 1939 – 1945

- retribuční právní úprava připravena ČS exilovou vládou v Londýně a obsažena v:
 - **dekretu prezidenta republiky čis. 16, 17, 138**
 - **ústavním dekretu prezidenta republiky č. 137**

- k provedení zřízeny
 - **ČR: mimořádné lidové soudy, Národní soud v Praze**
 - **SK: okresní lidové soudy, Národní soud v Bratislavě**
 - platnost retribučních soudů časově omezena – konec 4. 5. 1947

Retribuční dekrety

- Dekrety platily jen v Čechách a na Moravě
- k provedení zřízeny mimořádné lidové soudy
- na Slovensku **nařízení č. 33/1945 Sb. n. SNR**, o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví (sjednoceno v roce 1946 Zákonem č. 33/1946 Sb.)
- většina něm. pachatelů **nebyla vůbec souzena n. výkon trestu přerušen** -> zařazení do odsunu
- retribuční předpisy i ve Francii, Belgii, Lucembursku atd.

Dekret prezidenta republiky čís. 16

- *o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech (Velký retribuční dekret)*
- Původně Dekret prezidenta republiky č. 6/1945 Úř. Věst. Čsl., o potrestání nacistických zločinců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech vydaný v Londýně
- základní myšlenka – **přísnější trestní sazby**
- přísné tresty za skutky spáchané za 2. s. v.
- zavedena nová skutková podstata **udavačství**
- **retroaktivita** = zpětná účinnost (21.5.1938 – 31.12.1946)
- **nepromlčitelnost**

Druhy zločinů:

- a) zločiny proti státu
- b) zločiny proti osobám
- c) zločiny proti majetku
- d) udavačství

Zločiny proti státu

- Příklady zločinů
 - úklady proti státu + příprava
 - ohrožení republiky
 - zrada státního tajemství
 - členství ve vyjmenovaných nacist. a fašis. org. (§ 2)
 - propagace a podpora nacist. a fašis. hnutí (§ 3)
- Tresty
 - trest smrti
 - odnětí svobody od 5 do 20 let
 - odnětí svobody na doživotí

Zločiny proti osobám

- Příklady zločinů
 - veřejné násilí, vražda, zabití, ...
 - nařízení nucené nebo povinné práce
 - zavinění ztráty svobody obyvatele republiky
 - (! spácháno ve službách nebo zájmu Německa apod. !)
- Tresty
 - odnětí svobody na 20 let až doživotí
 - popř. trest smrti

Zločiny proti majetku

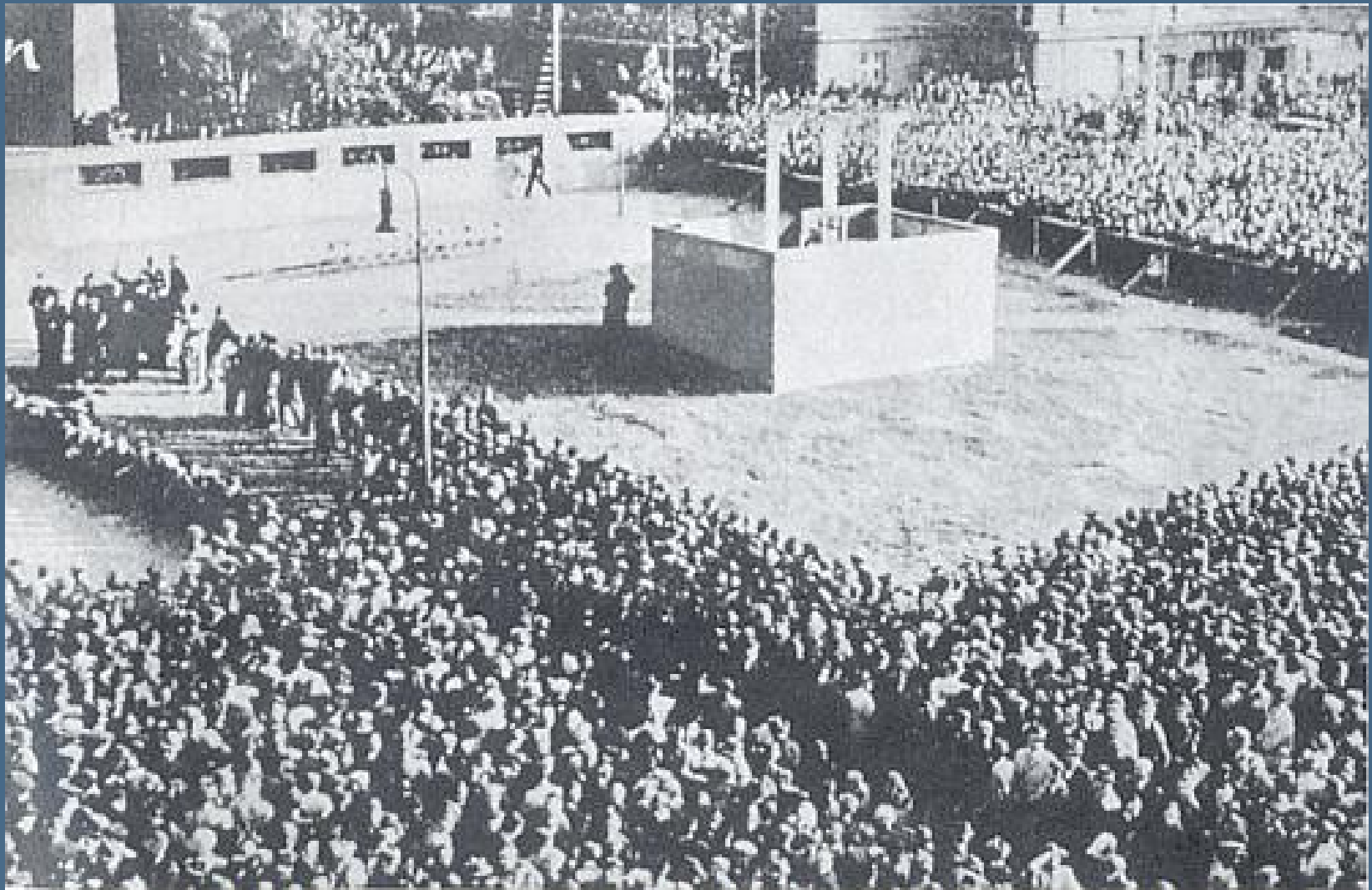
- Příklady zločinů
 - zlomyslné poškození cizího majetku
 - žhářství
 - krádež, loupež, zpronevěra, ...
 - protiprávní odnětí majetku
 - (! spácháno ve službách nebo v zájmu Německa apod. !)
- Tresty
 - odnětí svobody od 5 do 10 let
 - odnětí svobody na 10 – 20 let, popř. na doživotí

Udavačství

- **až ve druhé verzi** Velkého retribučního dekretu
- Příklady zločinů a tresty
 - udání – 5 až 10 let odnětí svobody
 - udání s následkem ztráty svobody – 10 až 20 o.s.
 - udání + ztráta svobody více lidí – doživotí
 - udání s následkem něčí smrti – trest smrti

Mimořádné lidové soudy

- podobaly se stanným soudům
 - ve výjimečných případech
(válka, občanské nepokoje, živelní pohroma)
 - omezení některých občanských práv
 - **urychlený a zjednodušený proces** trestního řízení
 - výrazně **zprísněné tresty** (trest smrti)
- řízení do 3 dnů
- **veřejný žalobce** (jmenován vládou)
- 5 členný senát – **předseda + 4 soudci z lidu**
- proti rozsudku **není opravných prostředků**
- žádost o milost – bez odkladného účinku
- vykonání trestu smrti do 2 hod po vyhl. rozsudku
- i veřejně
- *Seznam Mimořádných lidových soudů v českých zemích:*
Praha, Litoměřice, Mladá Boleslav, České Budějovice, Brno, Liberec, Most, Znojmo, Česká Lípa, Kutná Hora, Moravská Ostrava, Uherské Hradiště, Hradec Králové, Klatovy, Nový Jičín, Tábor, Cheb, Jihlava, Olomouc, Plzeň, Chrudim, Jičín, Opava a Písek

Dne 6. září 1945 byl za obrovské účasti přihlížejících popraven Dr. Josef Pfitzner, náměstek pražského primátora a univerzitní profesor.

Hrdelní retribuce Dr. Josefa Pfitznera

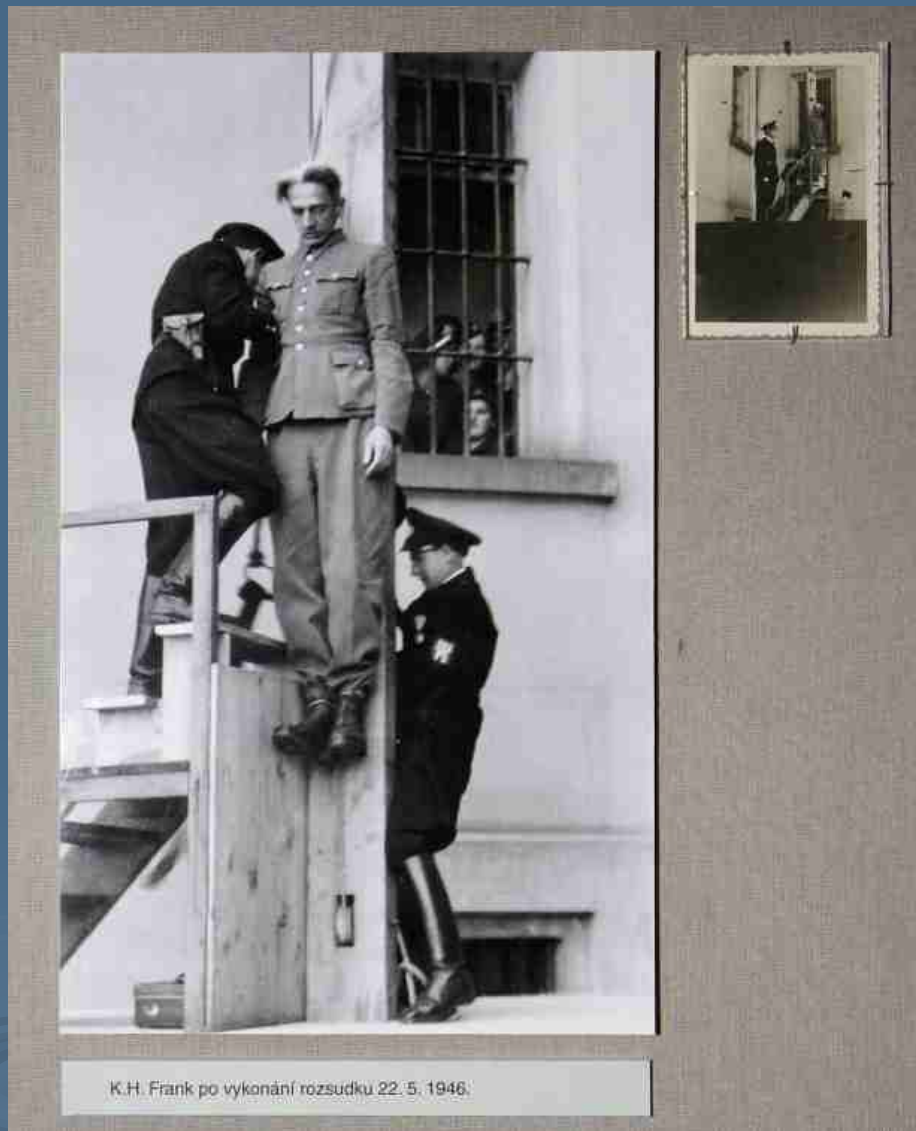
Proces u Mimořádného lidového soudu s K.H. Frankem

SS-Obergruppenführer Karl Hermann FRANK
24. 1. 1898 – 22. 5. 1946

Rodák z Karlových Varů, původním povoláním knihkupec. Od roku 1933 jeden z vedoucích činitelů Sudetoněmecké strany (SdP) Konráda Henleina. V letech 1935-38 poslanec čs. parlamentu za SdP. V roce 1938 se aktivně podílel na rozbití Československa. Po Mnichovu zástupce gauleitera nově vzniklé župy Sudetengau. Od 19. 3. 1939 státní tajemník u říšského protektora pro Čechy a Moravu, od 20. 3. 1943 říšský státní ministr a generál policie v Protektorátu Čechy a Morava. Osobně zodpovídal za represálie nacistů vůči českému obyvatelstvu (akce proti vysokoškolským studentům 17. 11. 1939, popravy za druhého stanného práva, vyhlazení Lidic 10. 6. 1942). V květnu 1945 se mu podařilo uprchnout z Prahy do západních Čech, kde byl zajat americkou armádou a následně vydán zpátky do Československa. V květnu 1946 byl čs. lidovým soudem v Praze odsouzen za válečné zločiny proti obyvatelům republiky k trestu smrti. Byl popraven ve věznici v Praze na Pankráci.

Vykonání rozsudku Mimořádného lidového soudu

K.H. Frank po vykonání rozsudku 22. 5. 1946.

Z výsledku K.H. Franka

- Franku, víte, že váš přítel Henlein měl štěstí?
(Dr. Bohuslav Ečer)
- **Jaké (Frank)**
- Unikl trestu! (Dr. Bohuslav Ečer)
- **Jak? (zeptal se Frank)**
- Podřezal si žíly. (Dr. Bohuslav Ečer)
- **Pěkné štěstí, poznamenal bývalý karlovarský knihkupec.**

Mimořádný lidový soud – Wiesmann

Před mimořádným lidovým soudem v Praze stanul na jaře 1947 i šéf kladenského Gestapa Harald Wiesmann, který osobně organizoval vyhlazení Lidic. 24. 4. 1947 byl popraven.

Dekret prezidenta republiky čís. 17

- *o Národním soudu* – zřízen v Praze
- vykonávání retribučního soudnictví v případě těchto osob:
 - *státní prezident tzv. protektorátu, členové tzv. protektorátních vlád, členové ústředního vedení Vlajky, členové Kuratoria pro výchovu mládeže, členové výboru a činovníci České ligy proti bolševismu, vedoucí činovníci Národní odborové ústředny zaměstnanců a Svazu zemědělství a lesnictví, novináři, kteří propagačně sloužili vládě vetřelců v denním tisku, nebo vůbec osoby, které byly vedoucím postavením v životě politickém, vysokým úřadem, vysokou funkcí velitelskou nebo význačným místem v životě hospodářském vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem*
- Národní soud plnil i funkci **čestného soudu**
- trest – zbavení aktivního i pasivního volebního práva, zákaz organizovat se v politických spolcích a organizacích apod.
- sedmičlenný senát – soudce z povolání + laici („osvědčení vlastenci“)
- přednost před mimořádnými lidovými soudy

Shromáždění Němců z města a okolních obcí na lanškrounském náměstí. Vytvořený lidový soud je na místě odsuzuje k bití, oběšení a zastřelení. Takto bylo zabito 24 osob.

Ústavní dekret prezidenta republiky čís. 137

- *o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční*
- prohlásil omezení osobní svobody státně nespolehlivých osob za zákonné
- zajištěné osoby neměly nárok na náhradu škody
- prodloužena doba policejního zadržení z 48 hodin na 8 dní
- spojuje retribuční a amnestijní prvky

Dekret prezidenta republiky čís. 138

- *o trestání některých provinění proti národní cti*
- = **Malý retribuční dekret, pouze 3§§**
- potrestání méně závažných činů, které nemohly být potrestány MLS
- **Předmět stíhání:**
 - Nepřístojné chování urážející národní cítění českého nebo slovenského lidu, např.:
 - vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců a Maďarů
 - dobrovolné se přihlášení k něm. či maď. národnosti
 - politická spolupráce; propagace, podpora nac. činů
 - Veřejné pohoršení
 - Provinění proti národní cti
- **Trest: pokuta (max. 1 milion Kčs) nebo vězení (až na 1 rok)**

Statistika 1/2

- Na základě retribučních dekretů bylo odsouzeno celkem 33 tisíc osob, z toho cca 730 k trestu smrti. Přibližně 50 % odsouzených byli Němci, 15 % Maďaři, zbytek tvořili Češi a Slováci.
- 132 00 trestních oznámení – české země
- 241 845 trestních oznámení – ČSR
- 38 316 žalob
- Platnost retribučních dekretů byla **opakovaně prodlužována**, neboť principy retribučního soudnictví, které mj. zbavovaly volebního práva každého, kdo obdržel předvolání k soudu, byly velmi výhodné pro Komunistickou stranu Československa, která si tak mohla vyřizovat účty se svými politickými protivníky a **ovlivňovat výsledek voleb** (odhaduje se, že tímto způsobem bylo v r. 1946 zbaveno volebního práva 250 až 300 tisíc osob). V r. 1948, kdy byl zákonem č. 33/1948 Sb. retribuční proces obnoven naposledy, bylo odsouzeno dalších 1 244 osob, mezi nimi i mnozí z těch, kteří byli předtím osvobozeni, jako **porušení zásady *ne bis in idem*** („*ne dvakrát o tomtéž*“).

Statistika 2/2

- Ze zprávy Prokopa Drtiny z 29. 5. 1947 lze citovat výsledky statistiky retribučního soudnictví: „... Podle vynesených rozsudků bylo 713 osob odsouzeno k trestu smrti, z toho 475 Němců a 234 Čechů. 741 osob bylo odsouzeno k doživotnímu těžkému žaláři, z toho 443 Němců a 293 Čechů. K dočasnému trestu bylo odsouzeno celkem 19 888 osob, jimž byl uložen trest na svobodě v trvání celkem 206 334 let, tedy každému v průměru trest v trvání přes 10 let. Téměř všem, kdo dostali trest na svobodě, bylo uloženo, že celý trest nebo jeho značnou část si odpykají ve zvláštních nucených pracovních oddílech.“

Prokop Drtina (tajemník kanceláře prezidenta republiky)